

İNCELEMELER

Ocak 2014/1 (4)

PARTİ KONULARI

Prof. Dr. Birgül AYMAN GÜLER

İzmir Milletvekili

CHP

İÇİNDEKİLER

- -----
SONER YALÇIN NE DİYOR? Gül-Gülen-CHP!, 1 - 2
- -----
BİZ NE TÜR BİR PARTİYİZ?, 3 - 4
- -----
ZAMANE PARTİLERİ NE TÜR YAPILAR? "Catch-all" yani Herkes-için!, 4 - 6
- -----
HERKES-İÇİN PARTİ"MODELİ TÜRKİYE'DE BATTI!, 6 - 8

SONER YALÇIN NE DİYOR? Gül-Gülen-CHP!

Soner YALÇIN, 27 Aralık 2013 Cuma günü Sözcü Gazetesi'nde **Gül+Gülen ve CHP!**.. başlığıyla şu soruları sormuş:

"CHP, "Gestapo" ile örtülü bir işbirliği yapabilir mi? Tarih affeder mi? "Derin Devlet"i ne sanıyorlar? İktidar olmak için her yol mübah anlayışının CHP'yi nerelere götüreceğinin farkında değiller mi? Böyle kurnaz siyasetin faturası çok ağır olmaz mı? Hangi "araçlar" ile olursa olsun amaç sadece iktidara gelmek midir? Parti ideolojisi böylesine kirlili bir siyasete indirgenebilir mi?"

Bu sorular önemlidir.

Çünkü "Cemaat" diye adlandırılan yapı, yaşamlarını ancak balinalara yapışıp sürdürebilen kabuklu canlılara benziyor. Bu bir siyasal parti değil; ama siyasete ve özellikle de iktidarda siyasete çok düşkün. Düşkünlüğünü, bir siyasal partiye yapışarak gideriyor. Bir zamanlar DSP'ye yapışmıştı. Sonra AKP'ye yapıştı. Her ikisini de eriten asit gibi iş gördü. Şimdi yeni bir balina arıyor; bir süredir de CHP'ye yanaşılıyor.

Peki CHP bu yanaşmaya "evet" der mi; derse ne olur? Soner YALÇIN, kendi sorularına ilişkin kendi görüşünü şöyle açıklıyor:

"... Böyle bir koalisyon hükümeti CHP'yi tarih sahnesinden çıkarır. Türkiye'nin CHP'ye çok ihtiyacı var. Çünkü, Türkiye'nin temizliği ihtiyacı var. Bu apaçık ortada iken; dün Kontrgerilla'yla, Susurluk Çetesi'yle mücadele eden CHP, bugün "paralel devlete" göz yumabilir mi? Bunun adı siyaset olamaz. CHP tabanı ne istenirse yapacak "güruh" değildir; Gladio'yu kabul ettiremezsiniz."

Bu değerlendirme yerli yerindedir.

CHP, ülkenin kurtarıcı ve kurucu partisidir. Yalnızca kendi seçmenlerince değil, başka partilerin arkasından giden seçmenler bile, ülkenin ve ulusun varlığıyla ilgili en temel ilkeler söz konusu olunca CHP'nin tavrına bir göz atar. Yüreğine düşen bir tedirginlik varsa, o tedirginliği CHP'nin tavrına bakarak ateşler ya da bastırır. CHP, işte bu güveni yitirdiği anda "tarih sahnesinden çıkar". Düşer ve bir daha da kalkamaz. "C" ile herhangi bir işbirliği

CHP'yi öyle düşürür ki, bunun sonucu yalnızca CHP'nin yok olması değil Türkiye'nin geleceğinin kararması sonucu yaratır.

"C" CHP olmayacaktır.

CHP'nin ulusal kurtuluştaki kökleri ile Anadolu'daki gövdesi buna onay vermez.

Türkiye'de siyasetin kirliliği, siyasetin ve ülkenin bağımlılığından kaynaklanır. Kirli siyasetin aktörlerinin "yerli" olması, bu kaynağı yani temel nedeni ortadan kaldırmaz. Artık açıkça biliniyor ki, "Cemaat" denen yapı ne bir "inanç çevresi" ne de "yerli" bir siyasal aktördür. "C", emperyalizmin elindeki yeni vurucu güçten başka bir şey değildir.

1. Başbakan Erdoğan, CHP Genel Başkanı Deniz BAYKAL'a bir "kaset komplosu" düzenlendiğini ve bunun "C" tarafından yapıldığını ima etmiştir. CHP kendisine yönelik bu darbeyi unutmamıştır. **Başbakanın ihbarını değerlendirmek ve komplonun hesabını sormak CHP'nin görevidir.**

2. Başbakan Başdanışmanı, şimdi "yolsuzluk ve rüşvet operasyonu" yapanların ulusal muhalefeti ve Türk Silahlı Kuvvetleri'ni tasfiye etme amaçlı sözde davaları düzenleyenlerin aynı "C" yapısı olduğunu açıklamıştır. **CHP, kendi milletvekilleriyle üyelerini hedef almış Silivri ve Hasdal düşmanlığının hesabını sormakla görevidir.**

3.a. "C" yapısı "dinsel inancını yaşayan bir cemaat" değildir. "Türkiye'nin yüzyüze olduğu en tehlikeli tehdit odağı"dır. "Emniyet hizmetleri, polis okulları, adliye içinde yuvalanmış bu yapı, "CIA denetimindeki Moon, Falun-Gong gibi tarikatlarla benzeşir". Bu gerçekleri, daha 2002 yılında yayımlanan "Köstebek" adlı kitaptan öğrendik. Yazarı *Necip Hablmitoğlu*'ydu. Aynı yıl suikaste uğradı; aramızdan ayrıldı.

3.b. "C" yapısı "komplo kurmak, suç uydurmak, iftira atmak, tuzağa düşürmek" işlerinin ehlidir. Devlette, **emniyet** ve adliyede yuvalanmıştır. "Gördüğüm manzara korkunç; kadrolu devlet adamları devleti yönetmiyor... o zaman kim yönetiyor?" diye sorup bu gerçekleri halka anlatan *Hanefi Avcı* "bunların hayatımın bundan sonrasını zehir zindan edeceğini biliyorum, geçmişte birçok örgütün hedefi oldum. Ama bu defakinin başka bir şey olduğunun da farkındayım" diyordu. *Haliçteki Simonlar*'ın yazarı, şimdi ne ile suçlandığı belirsiz olarak, hapishanededir.

4. "C" yapısı emperyalizmin maşasıdır. Bu işlevi aldatıldığı için değil görev sayarak, bilerek, bilinçle üstlenmiştir. Kaynağı, Saidi Nursi'nin "gaipten aldığı haber"dir. **"Ahir zamanda beklenen bir zat gelecek, Hristiyanların ruhani liderleri ile de işbirliği yaparak** üç görev yapacak: Birincisi insanların imanını **kurtaracak**, ikincisi şeriatı tatbik edecek, üçüncüsü hilafeti yeniden kuracak". Şeriat – hilafet kurmak yanı bir yana, "C" yapısının son yıllarda tanık olduğumuz dinler arası diyalog; tolerans; hoşgörü atakları ve Fethullah Gülen - Papa buluşmaları... rastlantısal sonuç değil, varoluş nedenidir. **CHP, İslam inancını küresel siyasetin emrine vermiş olanlarla nasıl ortaklık yapar?**

5. "C" yapısına göre Meşruiyet ve Cumhuriyet kurucuları "Süfyan Komitesi"dir; yani Hz. Muhammed'e karşı savaşan Ebu Süfyan tarafına benzetilir; din düşmanı sayılır. Mustafa Kemal Atatürk'e yönelik her türlü ağır saldırı, "C" ve dayandığı Saidi Nursi kaynaklıdır. Bunlar, bağımsız ulusal ve laik Türkiye'nin düşmanlarıdır. Bu gerçek Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından çok önceden ilan edilmiştir; dayandıkları temeli "kendi belgeleriyle" öğrenmek için *Prof. Dr. Zekeriya Beyaz*'ın 2012'de yayımlanmış olan *Nurculuk* başlıklı kitabına bakmak yeter. **CHP, kendi varlığının anlamı olan ilkelere düşmanlık için var olanlarla nasıl işbirliği yapar?**

6. "C" yapısı, Türkiye'nin çözülmesini sağlayacak programatik çerçeveyi 2010 yılı Aralık ayında "Çözüm Mümkün" adlı bildiriyle ilan etmiştir. Bugüne ve geleceğe dönük hedeflerinin, "ulusal ve laik devlet yapısını ortadan kaldırmak" olduğunu ilan etmişlerdir. **CHP, evrensel insan haklarını** ulusal ve üniter devlet yapılanmasıyla laik devlet ve özgür toplum idealini ortadan kaldırmak için **araç olarak kullanacaklarını ilan etmiş böyle bir kesimle nasıl ortaklık yapar?**

Sözün Sonucu:

Şimdi bize gereken yalnızca "temiz siyaset" değil, temiz siyaseti mümkün olmaktan çıkaran kökü dışarıda siyasete son veren bağımlılığa karşı "bağımsız siyaset"tir. Bu nedenle yapmamız gereken şey, bağımlı kirli siyasetin ana faili olan "C" yapısına karşı kapıları kapatmaktır."C", bir balınaya yapışmadan var olamayan kabukludur; CHP'nin buna izin vermemesi, Türkiye'yi kurtarmak ve bağımsız, ulusal, laik Cumhuriyet'i temelden yeniden inşa etmek demektir. Soner YALÇIN'ın "Gül+Gülen+CHP koalisyonu mu" sorusuna yanıtımız şudur: **"Hayır, onayımız yoktur!"**

[BAG, 27 Aralık 2013]

BİZ NE TÜR BİR PARTİYİZ?

Ad önemlidir. Biri gelip size “adını kaldırdım, bundan böyle senin adın yok!” dese nasıl bir tepki vereceğimizi üç aşağı beş yukarı hepimiz tahmin edebiliriz. Bir adı olan varlığın kendine ilişkin nitelik ve özellikler hakkında açık bilgi sahibi olması ise ‘bilinç hali’!... Bu, kişinin ya da kurumun o anki durumunu ve geleceğini yani kaderini yönetme gücüne sahip olması demek.

Bizim adımız belli: CHP. Ama parti olarak temel niteliğimiz ne?

CHP Kitle Partisi mi Kadro Partisi mi?

Geçtiğimiz günlerde yapılan bir toplantıda bir arkadaşımız “CHP her düşünceden insana açık, çünkü biz kitle partisiyiz” diyordu. Başka bir arkadaşımız buna “biz belli bir ideolojiye dayanırız, o nedenle kadro partisiyiz” diye karşı çıkınca, hemen her zaman olduğu gibi üçüncü yol önerisi kopup geldi: “bir düşüncenin, kadronun kütleleri kucakladığı partiyiz, yani ikisi de!”

Bu tartışmada “tip”imizi tanımlayan terimlerden biri “kitle partisi”, öbürü “kadro partisi” terimiydi; üçüncüsüne de “karma tip” denebilir belki. “Karma tip”, bu tartışmanın ürünü oldu; ama ilk iki tip Maurice Duverger’in yaptığı bir sınıflandırmanın terimleriydi.

Duverger’in terimleri...

Duverger bir Fransız siyaset bilimcisi; bu sınıflandırmayı Batı ülkelerinin parti yapıları ve parti sistemleri üzerinde çalışarak yapmıştır ve tarih de 1950’li yıllardır. Hem sınıflandırmanın mekanı pek farklı, hem zaman yarım yüzyıl öncesi... [1]

Hala Duverger’in tanımları olarak kabul edilmekte olan kitle ve kadro partisi ayırımı, partilerin üye sayılarının büyüklüğüne göre değil, “üyelik yapısı”na bakılarak yapılmıştır. Daha açık söylersek, kitle partisi çok üyeli, kadro partisi az üyeli parti demek değildir. Aynı şekilde, kitle partisi ‘fikir’siz, kadro partisi ‘fikir’li parti demek de değildir. Hatta tersinedir.

•**Kitle partisi “üye”ye dayanır:** Yani (1) Üye, seçmene önderlik eden kişidir. (2) Üyelik partinin ilke ve amaçlarına bağlılık bildirimini içeren bir başvuruyla gerçekleşir. (3) Partinin mali yapısı üye aidatlarına dayanır. (4) Geleceğin yöneticileri üyeler arasından çıkar, bu nedenle parti-içi eğitim önemlidir. (5) Parti mahalle – işyeri komitelerinden yukarıya görev – yetki – sorumlulukların açıkça tanımlandığı hiyerarşik örgütlenmeye sahiptir.....

Özeti birinci derecede “kütleleri örgütlendirmek” odaklı parti. 20. yüzyılda Batı’nın sol, sosyal demokrat partileri böyledir.

•**Kadro partisi “seçilecek kimse”lere dayanır:** (1) geleceğin yöneticilerini yetiştirme sorunu yoktur, halihazırda var olan prestij, uzmanlık, servet sahipliğinin seçimlerde bir araya getirilmesi esastır; (2) sürekli ve örgütsel bir kurumsallaşma yoktur; seçimlere odaklı çalışan ademi merkezîyetçi ve zayıf bağlantılı önseçmen ‘komite’leri esastır. (3) Mali bakımdan temel kaynak bağışlardır. ...

Özeti birinci derecede “seçim kazanmaya” odaklı parti. Batı Avrupa’da ilk ortaya çıkan partiler bunlardır; sağ partiler; ve ABD partileri bu tiptendir. Duverger, Türkiye’de Demokrat Parti’yi bu tipten sayar. “DP seçimlerden önce üç ya da dört milyon üyesi olduğunu ileri sürerken, şüphesiz taraftarları kastediyordu: gerçekte bu parti esas itibarıyla kadro partisiydi”. (s. 108) Aynı yakın geçmişteki ANAP ve şimdiki AKP gibi.

Terimlerin tanımlarına bakarak, biz ne tip’iz?

Şimdi, terimlere Duverger tarafından getirilmiş tanımları esas alarak, CHP’nin türünü seçebiliriz.

1. CHP Tüzüğü’nde yapının tümüyle üyelik kurumu üzerinde yükselmesine bakarak;
2. Üyelik sistemi üzerinde ‘üye sınırlama’ dahil temiz kayıt için uzun yıllara yayılmış ciddi çabaları, üye aidatının tam ve düzenli biçimde toplanması için geliştirilen teknikleri, parti-içi eğitim çalışmalarını göz önünde tutarak;
3. ve “biz dededen partiliyiz” iddialarındaki içtenliği tanık sayıp, üyelerin “örgüte verilen emek” gerekçesiyle kendinde bulduğu eleştiri gücünü anımsatarak,

diyebiliriz ki **CHP’nin türü “kitle partisi”dir.**

Bu gerekçelerle diyebiliriz; **ama** “CHP her düşünceden insana açık, o nedenle kitle partisidir” **diyemeyiz.**

Tanımdan hareketle somut bir örnek verirsek, CHP’nin 2011 genel seçimlerinde kullandığı **“herkes için CHP” sloganı**, ‘her düşünceden insanın partiye üye olması’ anlamına gelmez. Bu slogan, CHP’nin temel ilkeleri, ideolojisi, programı ve başlıca ahlaki kabulleri öyledir ki, CHP’ye verilecek oylar sayesinde

gelecek olan iktidar 'herkes için iyi olacak' anlamına gelir.

Aynı biçimde, kitle partisi "ideoloji eksenli" partilere verilen addır; o nedenle bu gerekçeyi kullanıp kadro partisi olduğumuzu da söyleyemeyiz. Vurgulamak gerekirse, burada temel yanlış "kadro partilerinin ideoloji eksenli yapılar olduğu" düşüncesidir; tam tersine kadro partileri düşünce bakımından pek fazla esnekler. Diğer yanlış tanımdaki hatanın sonucudur; CHP kadro partisi değildir.

Ama belki bunlardan da önemli iki başka soru vardır:

(1) Acaba CHP, kitle partisi tipinin gerektirdiği özellikleri ne kadar taşımaktadır? Ve,

(2) Acaba bu sınıflandırma 21. yüzyılda, 2014 yılının hemen başında olduğumuz zamanda geçerli midir?

Duverger'nin sınıflandırması 60 yaşını geçmiş bulunuyor. İkinci Dünya Savaşı ertesinde kurulan 'yeni dünya düzeni' yıkıldı; şimdi yine 'yeni bir dünya düzeni' çağı var. O zamanlar, dünya sosyalist sisteminin ve sendikaların zamanıydı. Oysa şimdi dünya sosyalist sistemi de sendikalar da yıkıldı. Ve daha pek çok şey... Siyasal partilerin değişmediği düşünülebilir mi?

Siyasal partiler de, parti tiplerinin sınıflandırmaları da değişti.

İlk "acaba"yı belki geniş bir zaman olursa başka bir zaman, ama ikinci "acaba"yı bu yazının ikincisi olarak en kısa zamanda kaleme almak üzere... **[BAG, 3 Ocak 2014]**

ZAMANE PARTİLERİ NE TÜR YAPILAR? "catch-all" yani "herkes-için"!

Geçen yüzyılın "kadro partileri" şimdi dönüştü. Ama kitle partileri de değişti. İkisi birden yabancı dilde "catch-all party" denen sepet partiler oldu. Ya da "herkeslik parti". Ya da "herkes-için parti". AKP bunun tipik örneği. Ama biz de 2011 seçimlerinde herkes için CHP sloganını kullandık! Yoksa biz kitle partisi olmaktan çıktık mı? Çıktıysak bu iyi mi kötü mü? Durumu net biçimde anlamak için şu "herkeslik parti" denen şeyin ne olduğuna bakmak gerek....

Maurice Duverger, 1951 yılında yayımladığı "Siyasal Partiler" adlı kitabında, siyasal partileri kitle-kadro partileri diye ikiye ayırmıştı. Üzerinden 60 yıl geçmekle birlikte, bu ayırım hala kullanılıyor.

Ne var ki, aradan geçen sürede başka sınıflandırmalar yapıldı. Günümüz siyasal partilerinin 15 türü olduğunu ileri süren araştırmacılar da var. Sonuçta, altmış yıl önceki parti sınıflandırmasının güncel gerçekliği anlamaya yardımcı olmadığı oldukça sık ileri sürüldü. Şimdilerde deniyor ki, kadro - kitle partisi ayırımı anlamsız hale geldi; partiler "catch-all / herkeslik parti"ye dönüştü.

Türkiye'deki Durum ve Sorular...

Duverger sınıflandırmasına göre Türkiye'de Demokrat Parti (DP), Anavatan Partisi (ANAP), Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) kadro partisi türü partilerdi. Bunlardan AKP yaşıyor ve zamane tanımlamalarına göre 'catch-all/herkeslik parti'ye dönüşmüş durumda...

CHP ise "üyelik yapısı" özelliği nedeniyle ve Batı sosyal demokrasisi deneyiminin de etkileriyle bir kitle partisi. Ancak bu özelliği, 2008 Tüzük Değişikliği'yle genel sekreterlik modelinden AKP'deki gibi genel başkan yardımcılığı modeline geçişten başlayarak bulanmış durumda.

CHP de, kadro partileriyle Batı Avrupa'daki kitle partilerinin çoğunun başına geldiği gibi 'catch-all / herkeslik parti' tipine dönüşebilir mi? 2011 genel seçimlerinde baş sloganımız 'herkes için CHP' idi; yoksa bu slogan böyle bir dönüşümün ilanı mıydı? Daha önemlisi, CHP bu doğrultuda dönüşmeli mi? Zamanın ruhu karşısındaki tutumumuz ne olmalı?

Bu sorulara açık yanıt verebilmek için, önce zamane sınıflandırmalarının neler olduğuna bakmakta yarar var.

Zamanımızın Sınıflandırmaları

Bir sınıflandırmaya göre, günümüzdeki partiler üç tür: **"Oy – politika – makam odaklı partiler"**. Oy

odaklı olanlar, seçimde en çok oyu almaya odaklanmış olanlar. Sabit bir ideolojik eğilimleri yok; neredeyse sabit bir parti programları bile yok. Seçimden seçime farklı politikalarla ortaya çıkabiliyorlar. Politika odaklı olanlar, belli bir siyasal amacı kovalayanlar. Programları çok önemli; ya da tek konuya odaklılar; ya da tepki partisi olarak ortaya çıkmış, aktif – militan üyeli yapılar. Makam odaklı olanlar ise bir koalisyonda yer almak üzere, yalnızca parti başkanlarını meclise seçtirmek üzere hareket eden partiler.[1]

Başka bir bakış açısı, günümüzde partilerin büyük ölçüde “profesyonelliğe dayalı ve seçmen odaklı partiler” haline geldiklerini söylüyor. Bunlarda profesyonel bir parti merkezi önemli; zayıf bir örgütsel hiyerarşi var; ideoloji-dışı yapı göze çarpıyor; propaganda çeşitli nüfus kesimlerinin ‘menfaatler’i üzerine yoğunlaşıyor. Bu tipin öne çıkmasıyla birlikte, “(bürokratik) kitle partisi” türünün tasfiye olduğunu ileri sürüyor. Üyeliğe, mali bakımdan aidata, dikey örgütlenmeye, yan örgütlenmelerle güçlenmeye yaslanmış parti türünün, yani “kitle partisi” türünün dönemini kapattığını savunuyor.

Aslında bu son görüş, daha 1960’lı yıllarda ortaya atılmış olan “partiler **catch-all/herkeslik** partiye dönüşüyor” saptamasını destekliyor. “Catch-all / herkeslik” parti, Alman Sosyal Demokrat Partisi’nde çalıştıktan sonra ABD’de istihbarat örgütlerinde görev yapmış Otto Kircheimer adlı bir siyaset bilimciye ait.

Örneklerinin 1980’li yıllarda yaygınlaşmaya başladığı düşünülürse, erken yapılmış bu eğilim gözlemine göre, günümüzün partilerinde örgütsel yapı değişmiş, ‘herkeslik parti’ türü gelmiştir. Bu türün **örgütsel yapı özellikleri şunlardır:**

- (1) Üyeler artık seçmen ile lider arasında aracı değildir;
- (2) Üye liderin seçiminde etkisizdir;
- (3) Partinin iletişimi kitle iletişim araçlarına devrolmuştur;
- (4) Parti geliri aidattan devlet desteği ile çıkar gruplarının bağışlarına kaymıştır;
- (5) Kampanyalar örgütün işi değildir; piyasa işi, sermaye yoğundur.

Aynı gözleme göre, **günümüzün partilerinde ideoloji** kaybolmuş, herkeslik parti türü doğmuştur:

- (1) Özgün ideolojik program yoktur;

(2) Partiler yüzen oylara taliptir; daha fazla seçmeni çekmek için çekirdek seçmen feda edilmektedir;

(3) En çok oyu getirecek strateji neyse, seçim stratejisi odur;

(4) Adayların partiye hizmet süresi ve ideolojik olgunluğu önemli değildir; cazip kişisel özellikleriyle harekete geçireceği seçmen kaynağı önemli görülür;

(5) Farklı çıkar gruplarının uzlaşmasına dayallık önemlidir.

Herkeslik parti, Kitle Partisinin Reddi!

Herkeslik parti, eskinin kadro partilerinin yerine alırken, kitle partilerinin de aynı yönde dönüşüme uğradığı ileri sürülüyor. Bu yeni tip, kadro partisinin kimi özelliklerini genişletmiştir; ama “kitle partisi” açısından bu türü ortadan kaldırma etkisi yaratmıştır.

Yukarıda belirtilen özelliklerine bakılınca “herkeslik parti”, ideolojik düşünsel – ahlaki çerçevenin terk edildiği anlamına gelmektedir. Partinin başarısı partinin ilke ve amaçlarına değil, siyasal sistem içinde girilen yarışın sonucuna göre ölçülür olmuştur. Üyelerin rolü azalmakta, üst lider grubun ağırlığı artmaktadır. Halkla doğrudan temasın yerini güç gruplarıyla temas almıştır. Çeşitli çıkar gruplarıyla ortak bir hedef için değil, her bir grubun sınırlı hedeflerine hizmet için anlaşmıştır. Bu durumda partinin kendi çekirdek grubuna -üye ve sürekli seçmen topluluğuna- verilen ağırlık da ortadan kalkmıştır.

Peki bu dönüşüm iyi bir şey mi?

Herkeslik parti türünün doğuşuna işaret eden *Otto Kircheimer*, gözlemlendiği eğilimi yazmış, ama bu eğilimi övgüye değer bulmamıştır. Ortaya çıkan bu parti türü dünya görüşünü yitirmeye çok uygun; tabanın her lider değişimine göre pozisyon aldığı kaygan ve kırılabilir bir yapıdır. Partiler giderek birbirlerine benzeyecekler, ortaya büyük bir gerçek siyasal muhalefet boşluğu çıkacaktır.

Siyasal partilerde bu tür bir dönüşüm, içinde yaşadığımız çağdaş toplumu bir toplum; ortak hedefe topyekün birlikte hareket edecek büyük kitle olarak değil, bir tür ‘topluluklar bohçası’ olduğunu kabul etmek anlamına geliyor. Herkeslik parti türünü kabul etmek, toplumu yurttaşlardan oluşan siyasal bütün olmaktan çıkarıp, etnisiteler/milliyetler; dinsel cemaatler; cinsiyetler toplama olarak kabul etmenin yansıması oluyor.

Düşünce ve Örgüt Yapısı Bütünselliği....

Herkeslik parti, 'herkes'in bal tutup parmağını yalayacağı bir parti vaadi. Ama balın hangi kaba konacağına pek az kişiden oluşan bir grup insan karar veriyor.

Böyle bir parti yapısının toplumsal dönüşüm yaratması olanak dışıdır. Statükoyu derinleştirmekten ve gericiliği güçlendirmekten başka bir sonuç yaratması güç. Ve aslında, çağdaş toplumları hesap vermekten pek uzak değişken seçkinlere teslim etmekten, insanları yönetme erdeminden ve halkı kendi kendini yönetme gücünden yoksun kılmaktan başka bir sonuç yaratamaz görünüyor. Bu tip bir siyasal partileşmenin, iyice daraltılmış ve ortaklaşa yönetimden kopmuş olan bu yeni yapının, toplumsal adaletsizlikleri "bırakınız derinleşsin" ilkesine teslim etmekten başka bir anlamı olmaz. Zaten örgütlü ve yeterince güçlü odakların uzlaşmasına dayanan bir yapıdan, örgütsüz ve güçsüz kitleler için fırsat beklemek mantıksız.

O halde... Neo-liberal küreselcilik ortamı, her yerde ve her kurumda olduğu gibi siyasal parti örgütlenmesi üzerinde de oligarşik yapıları besliyor. Eğer halkın kendi kaderine hükmetmesi ilkesini benimsiyorsak, üyeye dayanan ve düşünsel – ahlaki tercih çerçevesinde iş gören parti türü üzerinde ısrarcı olmanın zamanıdır.

Bu, 'kitle partisi'ni geri çağırarak demek midir? "Üyelik ve düşünce temeldir" yönündeki ilkeleri bakımından evet, ama "nasıl yapalım" bakımından hummalı bir çalışma gerek.

“HERKES-İÇİN PARTİ” MODELİ TÜRKİYE’DE BATTI!

AKP ülkemizdeki en çağdaş partidir.

Çağdaş partiler Batı’da ‘catch-all party’, (yani herkeslik; herkes-için parti) niteliklidir. Bu parti türü, 1980’lerden beri dünyayı kasıp kavuran neoliberalizmin yaratıklarından biridir.

Herkes-için partilerin bir özellikleri "ideolojisiz" olmalarıdır; bir diğer özellikleri de farklı grupların belli bir amaç uğruna toplasıkları bir ittifaklar bütünü olmalarıdır. Bu partilerde herkes kendi ideolojisi, inançları, öncelikleriyle yer bulabilirler; mesele iktidara gelip istediklerini elde edebilmektir.

Kabul etmek gerekir ki, herkeslik parti önemli bir özelliğe sahip. Tüm partilerin ilk hedefi, bu türde 'varoluş nedeni' haline getirilmiştir. Seçimleri almak! Bu hedef 200 yıldan bu yana her siyasal partinin hedefidir; ama yeni parti türü için 'varoluş nedeni' mertebesindedir. Bunun için Makyavelist 'her yol mübah' düsturu en baştan kabul edilmiş, örgüt - program - iş tutma tarzları buna göre alabildiğine esnetilmiştir.

İlk bakışta seçim rekabetini eşitsiz hale getirmiş gibi görünen, insana adeta "biz de böyle yapmazsak iktidar yüzü göremeyiz" dedirten bu durum, 'herkeslik parti'lerin aynı zamanda yumuşak karnıdır. Bu yapı, varlıklarını çıkar pazarlıklarından sağlayan yani 'mezara kadar değil pazara kadar' ortak olan çevrelerin birliğidir. **Örneği pek canlıdır: AKP - Cemaat ittifakının 'paralel devlet'çilik ve 'yolsuzluk' suçlamalarıyla ortalığa dökülen sefaleti!**

Oysa parçalanmış çıkarlar, bütünlük idealler karşısında tutunamazlar.

Bu durumda 'seçim kazanmak' hedefini gerçekleştirmemizi sağlayacak karşı atak için Makyavelizmi dışlayan, birlikte yaşamın ortaklaşa yönetimini sağlayacak olan "üye ve düşünce temelli" örgütlenmemiz nasıl olmalıdır?

Öyle görünüyor ki, 21. yüzyıl yeni bir ahlaki başkaldırı gerektiriyor. Yeni bir zihniyet ve yeni bir örgütlenme tarzı. Yani yeni bir kahramanlar çağı!

[BAG, 4 Ocak 2014]

Aynı, son zamanların bazı mağazaları gibi: Büyük açık bir alan vardır; iç duvar yoktur; tek kasa vardır; ama rafların birbirinden ayırdığı her bölüm başka bir dükkandır... Şimdilerde AKP mağazasında kasa karıştı. Müttefikler bozuştı.

Ya da şöyle dersek de doğru olur:

Neoliberalizmin 'herkes-için parti' modeli battı! Nasıl? Ne oldu? Aşağıda, bu örgütlenme modelinin 'ittifaklar partisi olma' özelliğinin ne olduğu ve neden kırıldığı konusu işleniyor.

İTTİFAK NEDİR?

İttifak – Bağlaşma, bir anlaşmadır; birlikte hareket etme anlaşması... Bu anlaşmada ortakların tek çatı – tek tabela altında birleşmesi ya da birinin öbürüne katılarak erimesi söz konusu değildir. Sözü edilen, iki ve daha çok aynı türden aktörün belli bir amaçla birlikte hareket etme üzerine anlaşmaya varmalarıdır.

İttifak gereksinmesi nereden doğar? Bu gereksinme, genel olarak, tarafların her birinin amaca ulaşmak için kendi kaynaklarıyla yeteneklerinin yetersiz kaldığı düşüncesinden doğar.

İttifak yapmak, güçlenelim derken zayıflık getirir mi? İttifaklarda tarafların güçleri –kaynak ve yetenekleri- birbirinden farklıdır. Bu zeminin kendisi, ittifak anlaşmalarının daha başında, süresince, sonunda her zaman geçerli olan iki zaafa temel oluşturur:

- (1) taraflardan birinin verdiğiinden fazlasını alması;
- (2) taraflardan birinin diğer ortaklara karşı fazla güçlenmesi.

AÇIK İTTİFAKLAR: Partiler Arası İttifak

Siyasette ittifak konusu, siyasal aktörler –partiler- arasında birlikte hareket etme anlaşmalarını anlatır. Siyasal partiler için bu anlaşma iki tür olarak karşımıza çıkar: (1) Seçim için ittifak, seçim ittifakı. (2) Hükümet ortaklığı, hükümet koalisyonu. Hükümet koalisyonu daha çok hükümet kurma aritmetiğindeki yetersizliklerden doğar; bazı koalisyonlar seçim ittifaklarının sonucu olarak doğabilir.

Hükümet formülü olarak değil, ortak mücadele formülü olarak ittifak uygulamaları şu başlıklar altında toplanır.

Cephe – İttifak türüdür. 20. yüzyılda Leninci düşünce tarafından üretilmiştir. Birleşik Cephe – Halk Cephesi – Ulusal Cephe temel türleri oluşur.

İttifak – Koalisyon – Birlik - Blok – Lig - Güçbirliği – İtalyan Zeytin Dalı – Farklı zamanlarda ve farklı ülkelerde seçim ittifakı uygulamalarına verilen farklı adlardan bazılarıdır. Bunlar kuram ve nitelik bakımından değil, yalnızca uygulama özellikleri bakımından farklılık gösterirler.

Siyasette, partiler arasında birlikte hareket etme anlaşmaları açıktır. Taraflar iradelerini, beklentilerini, kuşku ve koşullarını açıkça ilan ederler. Görüşmeler tarafların ve başkalarının genel bilgisi dahilindedir.

ÖRTÜLÜ İTTİFAKLAR –Parti-içi İttifak

Siyasal ittifak partiler arasında olur; ama bir partinin içinde de olur. Partiler arasında "açık", bir parti-içinde söz konusu olunca "örtülü" olur. Bunun hukuksal mı yoksa hukuk-dışı mı olduğunu tartışmanın anlamı yoktur; bu, örgütlenme ya da iş tutuş tarzı ile ilgili görülmelidir.

Örtülü ittifakların açık ittifakla benzer yönü, tarafların kendi varlıklarını korumalarıdır. Ayrı kimlikler, bir parti çatısı altına girildiğinde ortadan kalkmaz; ittifak kurulduktan sonra da ayrı irade ve yapı olarak devam eder. İttifak kuran taraflardan yalnızca biri siyasal partidir; diğerleri değildir. Bir tarafta resmi siyasal bir aktör, öte yanda siyasal değil sosyal aktörler vardır. Bu sosyal aktörlerin özelliği, resmi – yasal kuruluşları olmamasıdır. Bunlar etnik, dinsel, sermaye tabanlı olabilen kurumuş yapılarıdır.

Örtülü ittifak yapısını üç benzer ilişkiyle karıştırmamak gerekir:

(1) Siyasal partiler, üyeleri ve seçmenleri dışında kalan çeşitli kişisel ya da sosyal güç odaklarıyla çeşitli uzlaşmalar yapan yapılardır. Örneğin 2011 genel seçimlerinde CHP merkez sağa mensup kimseleri milletvekili adayı göstermiştir. Ya da yine aynı seçimlerde AKP kimi sosyal demokrat kişileri milletvekili göstermiş, hatta bu kişilerden bakan yapmıştır. Ama bunlar ittifak değil, 'katılma'dır. Bu tip ilişkiler, bir siyasal partinin bazı oyları kendine çekmek için kurduğu ilişkiler olduğu için de "açıkça" yapılan işlerdir.

(2) Öte yandan, çeşitli "lobi"lerin, siyasal partilere kendi isteklerini kabul ettirmek ve bunu programına ya da seçim bildirisine yerleştirmesini sağlamak için ısrarlı etkilerde buldukları bilinir. Kimi durumlarda pazarlığa dönüşen bu faaliyetler de ittifak değildir; 'etkileşim' kapsamında yer alır.

(3) "Lobi" etkileri, kimi zaman siyasal partinin kilit makamlarına kendi adamını yerleştirme isteğiyle parti-içi iktidar mücadelesine dahil olabilir. Ne var ki bu tür 'sızma operasyonları'nda asıl olan etkileme amacıdır; fail kendini "ayrı" olarak ortaya koymadan iş görür. Bu tür işlere ise ne etkileşim ne de ittifak denebilir; bunlara olsa olsa 'kriminal gizli işler' diyebiliriz.

Yinelersek, örtülü müttefikler siyasal parti içinde kendi irade ve yapılarını ayrı tutarak var olurlar. Siyasal parti yetkilileri bu yapıyı kabul etmiştir; temsilcilerini ve isteklerini bilir. Örtülü müttefik, siyasal parti yetkililerince de bilinerek ikili yaşam sürer. Bir yanda siyasal partinin resmi irade ve işleyişine bağlılık, arka tarafta müttefik grubun kendi irade ve işleyişine bağlılık aynı anda yaşanır. Parti içinde her müttefik kendi kimliğini korumayı sürdürmekte, parti dışında kendini 'partili' olarak

sunmaktadır. **İşte bu özellik "catch-all party" yani herkes-için partiye aittir.**

CEMAAT DESTEKLİ PARTİLERDEN CEMAATLER İTTİFAKI PARTİSİNE....

Örtülü müttefikliği açıklayacak en iyi örnek, günümüzde **'paralel devlet'** sapmasına yol açan AKP yapılanmasıdır. AKP, bir siyasal parti olarak örtülü cemaatler ittifakinin üst siyasal çatısıydı. İktidar olunca devlete taşınan örtülü müttefikler, orada da kendi irade ve yapılarını etkili kılabildiler. Böylece partiye bakarak görmemiz çok güç olan örtülü ittifak yapısını, devlet arenasında açıkça görebildik.

AKP **görünüşte** bir siyasal parti, **gerçekte** bir cemaatler ittifakı ya da cemaatler koalisyonudur. Bu özelliğiyle kendisinden önceki benzerlerinden farklıdır. Cemaatlerin desteğiyle hareket etmiş olan DP, AP, ANAP, DYP gibi merkez sağ partiler cemaatlere selam durma çizgisindeydiler. Cemaatlerle ilişki vardı; ama cemaat yapıları parti yapısının dışında durdular. Cemaat yapılarına merkez sağ partilerden çok daha yakın olan MSP'nin ise cemaat tabanı ile parti ilişkisinde Milli Görüş Hareketi halkası vardı. AKP Milli Görüş gömleğini çıkardığında, hem bu hareketin cemaatlerini hem bunun dışında kalanları çağırdı. Kendisi siyasal bünye olarak çatı, cemaatler ise onun parti örgütleri yerine de çalışacak araçlar oldu.

Biz 2011 seçim çalışmaları için çıktığımız alanlarda 'ev ev gezen', 'çok çalışan' AKP örgütleriyle değil, işine gelince parti pelerinli AKP'lilerle işine gelmiyorsa 'inançlı dindar cemaat üyesi'yle karşılaştık. On yıldan bu yana bir siyasal partiye değil gerçekte "bir cemaatler koalisyonu"na karşı mücadele verdik. Bu koalisyon, yıllardan beri kullanılan 'mukabele' [Kuran okuyanı dinleme] toplantılarını 'sohbet'lerle evlere yaymıştı.

Gittiğimiz her köyde caminin imamı varken, taşımali eğitimle öğretmen köyden kaybolmuştu. Devlet görevlisi cami imamı, bir yandan Kuran Kursu bir yandan imam hatipler eliyle gençleri çevresine toplamış, siyasal söyleşilere dini inançlarımızla set çekiyordu. Bizim köy ziyaretlerimiz toprakta iz bırakmayan boş çabalara dönmüştü.

Alan çalışmalarımızda sık sık dile getirdiğimiz "bu yarış eşit değil"; "karşımızdaki rakip bir siyasal parti değil, **başka bir şey!**" yakınmaları, ittifaklar partisinin neden olduğu asimetrik dünyayı özetliyordu. Doğruydu; biz siyasal partiydik. Oysa AKP kah siyasal parti kah cemaatlerden herhangi biriydi!

Durum şöyledir:

Cemaatler ittifakı siyasal parti AKP'de işler, iki yönlü yürümüştür:

Cemaatler siyasal parti için sosyal hizmet – siyasal propaganda yapmakta; AKP de bunları hem devlet korumasında hem de desteğinde besleyip durmaktaydı. Din ve Devlet, cemaatler ittifakına dayanıp iktidarı tutan siyasal parti eliyle birleştirilmişti. Din, devleti ele geçirme işinde bir hayli mesafe almış, ittifakın–devleti ele geçirerek Cumhuriyet Rejimi'ni yıkma- amacına neredeyse ulaşmışlardı.

Kuşkusuz halkın topyekun ve parça parça direnişi amaca ulaşmalarını hep güçleştirdi. Ama aynı zamanda ittifaklar sorununun doğası da kendini hatırlattı: Müttefiklerden biri o kadar çok güçlendi ki, verdiği fazlasını almaya kalkınca ve elde ettiği gücü siyasal çatıya karşı kullanmaya kalkınca ortalık karıştı. Siyasal çatıya ait olan yürütme organıyla Gülen Cemaati'nin kurulduğu yargı organı karşı karşıya geldi.

SONUÇ

"Herkes-için Parti" çağdaş parti türüdür; yani günümüze aittir. Ancak çağımızın karanlık yüzüne aittir. "Herkes"e uygun gelme ilkesizliği, ideolojisizlik demektir. Bu ise, kendini ultra-güçlü gören küresel sömürgecilere ve tikiyeciliği (yutturmacılığı) ilke edinmiş gericiliğe uyar.

Bize uymaz. CHP ve Cumhuriyet Rejimi'ni yükseltmek isteyen ilerici güçler, küresel sömürgecilğe ve gericiliğe karşı mücadele veren güçlerdir. Tek dayanakları ideolojileri ve halktır.

O halde;

•**doğru parti örgütlenmesi**, kadrolarına ve üyelerine dayanan kitle partisi örgütlenmesidir;

•**doğru mücadele yöntemi** küresel sömürgecilğe karşı ulusal güçlerin; ve gericiliğe karşı halk güçlerinin siyasal - toplumsal ittifakıdır.

•**tarikât - cemaate yaklaşım** konusunda ise, "din ve devlet bütündür; düşman Cumhuriyet Rejimi'dir" diyen siyasal dincilik, bizim için AKP gibi açık mücadele edeceğimiz hedeflerden biridir.

Ama aynı zamanda en önemli zenginliklerimizden biri olan tasavvuf düşüncesini taşıyan ve siyasal dincilikten uzak tarikât ve cemaatlerin meşruiyetini destekleyen politikalar geliştirmeye başlamamız gerekir.

[BAG, 7 Ocak 2014]

